

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 1(11), 2023

Мукачево

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-методичною радою Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 16.05.2023 р.)

Головний редактор:

Гоблик Володимир Васильович – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, перший проректор, Мукачівський державний університет

Заступник головного редактора:

Молнар Тетяна Іванівна – голова Наукового товариства студентів, аспірантів, молодих вчених, Мукачівський державний університет

Відповідальний секретар: Мовчан К.М.

Мукачівський державний університет

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кабачій Василь Миколайович – к. ф-м. н., доцент;

Кобаль Василь Іванович – к. пед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;

Козарь Оксана Петрівна – д-р. т. н., академік Української технологічної академії (м. Київ), професор кафедри інженерії, технологій та професійної освіти;

Корнієнко Інокентій Олексійович – д-р. психол. н., професор, доцент кафедри психології;

Лужанська Тетяна Юріївна – к. географічних наук, доцент;

Малець Олександр Омелянович – д-р. і. н., професор;

Мілашовська Ольга Іванівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та музейної справи;

Моргун Алла Володимирівна – к. філол. н., декан гуманітарного факультету;

Попович Наталія Михайлівна – д-р. пед. н., доцент, завідувач кафедри музичного мистецтва;

Прокопович Лідія Сигізмундівна – к. філол. н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій;

Проскура Володимир Федорович – д-р е. н., професор;

Реслер Марина Василівна – д-р е. н., професор, академік Академії економічних наук, декан факультету економіки, управління та інженерії;

Стегней Маріанна Іванівна – д-р. е. н., професор кафедри економіки та фінансів;

Теличко Наталія Вікторівна – д-р. пед. н., професор кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання;

Товканець Ганна Василівна – д-р пед. н., професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти;

Фізеші Октавія Йосипівна – д-р. пед. н., професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту;

Черепаня Наталія Іванівна – к. пед. н., доцент, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти;

Черничко Тетяна Вікторівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів.

УДК 373.2.015.31:7:7.035.92(045)

Кохтич Б. В.

здобувачка вищої освіти ОС «Магістр», групи ДО-1м(з)
спеціальність 012 «Дошкільна освіта»,
Мукачівський державний університет

Микуліна А. К.

старший викладач кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ В ОБРАЗОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті розкриваються особливості формування художньо-естетичної компетентності у дошкільників в процесі образотворчій діяльності, охарактеризований компетентнісний підхід, його показники та компоненти, а також особливості їх формування у дітей 4-6 років.

Ключові слова: компетентність, художньо-естетичне виховання, компоненти, образотворча діяльність.

The article reveals the peculiarities of the formation of artistic and aesthetic competence in preschoolers in the process of visual arts, the competence approach, its indicators and components, as well as the peculiarities of their formation in children 5-6 years old are characterized.

Key words: competence, artistic and aesthetic education, components, artistic activity.

Сучасний зміст дошкільної освіти передбачає гармонійний та різнобічний розвиток дитини за умови здійснення педагогічного процесу на засадах гуманізації та демократизації. У новій концепції художньо-естетичного виховання дітей в освітніх закладах України обґрунтована цілісна духовно-світоглядна модель навчання, виховання та розвитку особистості засобами мистецтва та основні напрями її практичної реалізації, розкривається мета, завдання, принципи побудови художнього розвитку особистості.

Компетентнісний підхід користується великою популярністю в сучасній освіті, а також в системі дошкільної освіти. Компетентнісний підхід передбачає оволодіння дітьми знань і умінь в одному загальному комплексі, а не окремо, як було прийнято раніше, щоб сучасні навчальні засоби виконували не тільки інформаційну, а й мотиваційну та розвивальну функції.

Згідно Базового компонента дошкільної освіти «Мистецько-творча компетентність – здатність дитини практично реалізовувати свій художньо-естетичний потенціал для отримання бажаного результату творчої діяльності на основі розвинених емоцій та почуттів до видів мистецтва, елементарно застосувати мистецькі навички в життєвих ситуаціях під час освітньої та самостійної діяльності. Результатом набуття мистецько-творчої компетентності є елементарна обізнаність дитини у специфіці видів мистецтва (художньо-продуктивній, музичній, театральній); ціннісне ставлення до мистецтва і мистецької діяльності; прагнення сприймати мистецтво тощо»[1].

Одним із ефективних та незамінних засобів розвитку компетентності дитини є мистецтво (образотворче і декоративно-прикладне) зі своїм розмаїтим, неповторним світом, здатним зворушити душу, пробудити творчу активність, виховати повагу до культурних цінностей, розвинути психічні пізнавальні процеси тощо.

Ефективним засобом всебічного гармонійного розвитку особистості є залучення дошкільників до художньо-естетичної діяльності, яка включає образотворчу діяльність, яка виконує функцію позитивно-емоційного збагачення, викликає емоції радості, захоплення, натхнення, витісняє тривожність, напругу, почуття безпорадності.

Художньо-естетична діяльність задовольняє гостру потребу дітей у самовиявленні і є одним із найулюбленіших занять дошкільників. У цьому виді діяльності дошкільники виявляють високу зацікавленість і, що важливо, невелику стомлюваність. Ці фактори позитивно впливають на емоційний стан, загальний психічний розвиток дитини і разом з тим ця діяльність - є засобом всебічного розвитку дитини [2].

Заняття з образотворчої діяльності мають важливе естетичне виховне значення для дітей дошкільного віку. При залученні дошкільників до неї розвиваються естетичні смаки і творчі можливості. Цьому слід приділити більшу уваги, потрібно тактично пропонувати допомогу дитині, підтримувати її зацікавленість, заохочувати.

Важливою умовою для розвитку художньо-естетичної компетентності дошкільників є збагачення її образного мислення, уяви, розкриття внутрішнього «Я». Необхідно створювати загальну позитивну атмосферу, що допоможе зробити процес творення невимушеним та оригінальним [2].

Щодо формування художньо-естетичних компетентностей в образотворчій діяльності, то у дітей середнього та старшого дошкільного віку вони розвиваються за відповідними компонентами та мають певні особливості.

Слід зазначити, що в дошкільному віці процес і результат образотворчої діяльності (керованої та самостійної) дуже залежить від умов її організації. Правильно організований педагогічний вплив, особливо в умовах дошкільного навчального закладу, має непересічне значення для естетичного виховання дошкільнят [2]. Результатом такого освітнього впливу є сформованість у дітей на кінець дошкільного віку ряду показників художньо-естетичної компетентності, згруповані за відповідними компонентами.

Емоційно-чуттєвий компонент:

- ✓ позитивно-емоційне ставлення до навколишнього світу та творів мистецтва, здатність помічати та сприймати красу в природі, побуті, в людях; задоволення від створення робіт власними руками [3].

Пізнавальний компонент:

- ✓ орієнтування в різних властивостях предметів і явищ навколишньої дійсності, видах образотворчого мистецтва (малювання, аплікація, ліплення, декоративне мистецтво), наявність уявлень про різні жанри живопису, їх характерні особливості та засоби виразності;
- ✓ наявність уявлень про різні види матеріалів, їх властивості та особливості використання.

Практичний компонент:

- ✓ оволодіння простими вміннями з використання обладнання та інструментів (пензлі, ножиці, серветки тощо), експериментування з різними матеріалами та поєднання їх при створенні єдиного образу;
- ✓ відтворення одного і того ж образу у різних видах зображувальної діяльності, використовуючи при цьому відомі засоби виразності і передаючи колір, будову, форму, величину, пропорції, характерні особливості, настрої задуманого предмету, сюжету або композиції;
- ✓ в малюванні – застосування широкої гами кольорів, створення предметних, сюжетних малюнків з натури, за уявою, за зразком, за мотивами художнього твору;
- ✓ в декоративному малюванні – використання різних знайомих елементів, поєднання їх у різних формах, відтворення характерних особливостей українських народних промислів;
- ✓ оволодіння найпростішими технічними вміннями з ліплення, створення об'ємних та рельєфних образів навколишньої дійсності шляхом передання пластичністю матеріалу форми, розміру, будови, композиції;
- ✓ створення предметних, сюжетних, декоративних аплікацій, виконання простих вирізувань ножицями [3].

Ціннісний компонент:

- ✓ наявність власних естетичних уподобань, оцінок та прояв художнього смаку.

Творчий компонент:

- ✓ прояв ініціативності, самостійності та елементів творчості.

Процес формування усіх складових художньо-естетичної компетентності дітей 4-6 років засобом образотворчої діяльності потребує від педагогів пошуку професійно виважених шляхів до розв'язання цього питання [3].

Головною умовою, яка поєднує всі вищезазначені компоненти і сприяє забезпеченню достатньо високого рівня художньо-естетичного та креативного розвитку дітей є створення у закладі дошкільної освіти відповідного сприятливого простору для розвитку творчої особистості дитини. З цією метою педагогу слід подбати не тільки про наповнення середовища ігровими

атрибутами, художніми матеріалами та спеціальним обладнанням, а й про позитивне емоційне його насичення. Атмосфера групового приміщення та й всього дошкільного закладу повинна спонукати дитину до проявів творчості. Спокійна, впевнена, привітна поведінка вихователя налаштовує дитину на позитивний лад [4].

Щодо формування художньо-естетичних компетентностей в образотворчій діяльності, то у дітей середнього та старшого дошкільного віку вони розвиваються за відповідними компонентами та мають певні особливості.

Образотворча діяльність дошкільнят 4-6 років має емоційно-творчий характер. З огляду на це, потрібно створювати такі умови для сприйняття навколишньої краси, щоб вона вразила дитину, викликала у неї насолоду, радість і захоплення. Слід спонукати дітей до емоційного відгуку, вчити помічати, відчувати і шанувати цінність та неповторність навколишнього світу[2].

Джерелом формування естетичних почуттів є спостереження за оточуючими дитину об'єктами. Слід якомога частіше залучати дітей до спостережень за природою, предметами довкілля, людьми. Звертати увагу при цьому на їхні красу, характерні риси, особливості будови, спонукати до вияву позитивних емоцій [4].

Корисним і цікавим для дітей є споглядання творів мистецтва в музичному супроводі. В цьому випадку особливу увагу слід звертати на розвиток дитячої фантазії.

Глибокий емоційний підйом дитини при сприйманні предметів або явищ є важливим чинником для вияву інтересу до занять з образотворчої діяльності. Як наслідок, дитина отримує задоволення не тільки від споглядання краси, а й від процесу створення власної роботи.

В образотворчій діяльності слід сприяти розвитку зорового та тактильного сприйняття. За допомогою них дитина здатна досягнути такі властивості предметів, як форма, колір, будова, просторове розташування, розмір тощо. З цією метою доцільно використовувати розвивально-пізнавальні ігри («Чарівний мішечок», «Опиши, якої форми», «Що зайве?», «Кольори веселки»), залучати дітей до безпосереднього обстеження об'єкту.

У віці 4-6 років в процесі художньо-естетичного розвитку дошкільнят відбувається розширення вже набутих раніше знань, а на їх основі і вдосконалення практичних вмінь та навичок. Поряд з цим слід нагадати, що дитина — це «дослідник», який постійно прагне до пізнання сутності усіх явищ. В образотворчій діяльності дитина також намагається застосувати всі свої знання та художні здібності на практиці, шляхом пошуку різних способів виконання творчої роботи [2].

Формування художньо-естетичної компетентності має вирішуватися у процесі проживання 4-6-річною дитиною свого повноцінного буття не тільки в образотворчій діяльності, а й через інші специфічні прояви дитячої активності (ігрова, пізнавальна, рухлива, мовленнєва та ін.). Серед форм організації зазначеної дитячої діяльності в дошкільному навчальному закладі переважає

здійснення освітньої роботи в повсякденному житті (у вигляді спостережень, екскурсій, самостійної художньої діяльності) та на заняттях, які будуються переважно на ігрових методах та прийомах, з наданням дитині можливості проявляти фізичну та творчу активність [3].

Отже, щодо формування художньо-естетичних компетентностей в образотворчій діяльності, то у дітей дошкільного віку вони розвиваються за відповідними компонентами та мають певні особливості, а використання різноманітних форм організації навчання дошкільників забезпечує ефективне засвоєння знань, умінь і навичок, впливає на розвиток художньо-естетичної компетентності у дітей.

Процес формування усіх складових художньо-естетичних компетентностей дошкільників засобами образотворчої діяльності потребує від педагогів пошуку професійно виважених шляхів до розв'язання цього питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильєва К.В., Гусєв Д.А. Народне декоративно-прикладне мистецтво як засіб залучення дошкільників до культури рідного краю / К.В. Васильєва, Д.А. Гусєв // Міжнародний журнал прикладних і фундаментальних дослідів. – 2015, № 10-3. – С.562-565;
2. Калуська Л.В. Дивокрай. Вибрані дидактико-методичні матеріали : для працівників дошкільних закладів. Ч.1 /Л.В. Калуська. – Тернопіль: Мандрівець, 2005. – 320с.
3. Луцан Н.І. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну: навчальний посібник / Н.І. Луцан – К.: Видавничий Дім «Слово», 2009. – 172 с.

УДК 351.91-043.83:373.3.091.33-027.22(045)

Кузьма-Качур М. І.

кандидат педагогічних наук, доцент
Мукачівський державний університет

Кохан М. Д.

магістр, Мукачівський державний університет

ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З САМОКОНТРОЛЮ І САМООЦІНКИ

У статті розкрито сутність та значення вправ у формуванні самоконтролю та самооцінки здобувачів початкової освіти. Авторами зосереджено увагу на характеристичні види вправ та наведено приклади деяких з тих, що використовують у процесі вивчення тем

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>